

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET

Tannlegeforeningens "Felles forum" – 07.09.2007

Statssekretær Rigmor Aasrud, Helse- og omsorgsdepartementet

*St.meld. nr. 35 (2006-2007) Tilgjengelighet, kompetanse og sosial utjevning
Framtidas tannhelsetjenester i Norge*

Presentasjonens innhold

1. Regjeringens forutsetninger for meldingsarbeidet
2. Undersøkelser som departementet har fått gjennomført
3. Temaer som meldingen omfatter
4. Faktagrunnlag som analysene, vurderingene og tilrådingene bygger på
5. Hovedutfordringer og tilrådninger – forventninger til tannlegene og til Tannlegeforeningen
6. Hva så etter meldingen?

1. Regjeringens forutsetninger

- Soria Moria – erklæringen: Regjeringen vil påbegynne arbeidet med en tannhelsereform
- Regjeringens vedtak i mai 2006:
  - Det arbeides ikke videre i denne omgang med å innføre en generell offentlig finansiering av tannhelsetjenester for hele befolkningen – bygge på NOU 2005: 11
  - Det offentlige engasjement bør fortsatt rettes mot dem som har et særlig behov for tannhelsetjenester enten gjennom offentlige organiserte tjenester eller gjennom trygderefusjon.

1. Regjeringens forutsetninger – forts.

Konsekvensene av r-vedtak i 2006:

- Generell trygderefusjon for voksne: uaktuelt
- Generell driftstilskuddsordning for tannleger, regulert av staten: uaktuelt
- Men: Utelukker ikke kombinasjonsstillinger (offentlig – privat) i regi av fylkeskommune/forvaltningsnivå

2. Undersøkelser departementet har fått gjennomført

- SSB-statistikk om næringsoppgaver til tannhelsepersonell (mai 2006) – selvangivelser for 2004
- Arbeids- og velferdsdirektoratet – bred gjennomgang av trygdefeltet
- UiO og TNS Gallup: den voksne befolkningens etterspørsel og utgifter til tannbehandling 2006
- UiO og NTF: Praksisundersøkelse i allmennpraksis
- UiO og NTF: Praksisundersøkelse – 5 spesialistgrupper
- Div. opplysninger fra UiB, UiO og NTF

I tillegg: **Studert forslagene i SOU 2007:19**

3. Temaer som meldingen omfatter

- Helse- og sykdomstilstand – sosial ulikhet i tannhelse
- Fylkeskommunenes sørge for ansvar
- Helsefremmende og forebyggende arbeid – folkehelsearbeid på tannhelsefeltet
- Rettigheter til offentlig finansierte tannhelsetjenester
- Markedet for tannhelsepersonell – tilbud og etterspørsel – geografisk fordeling
- Spesialistvirksomhet og odontologiske kompetansesentre

3. Temaer som meldingen omfatter – forts.

- Egenandeler og egenbetaling
- Finansiering av tannhelsetjenester – stat, fylkeskommuner, sosialkontor, privat mv
- Priser på tannbehandling
- Forbrukerspørsmål – rettigheter, prisopplysning, klageordninger
- Forskning og fagutvikling
- Odontologiske biomaterialer – bl.a. bivirkningsspørsmål
- Tannhelsetjenester på sykehus – samarbeid med spesialisthelsetjenesten

3. Temaer meldingen omfatter – forts.

Forslagene i NOU 2005:11 – de mest politisk krevende:

- Grupper som bør få offentlig finansierte tannhelsetjenester – ulikt syn mellom partiene
- Etableringskontroll for tannleger uten driftstilskuddsordning?
- Spørsmålet om nasjonale maksimaltakster
- Offentlige egenandeler – nivå på egenandelene, varierende mellomlegg i pris

4. Faktagrunnlag – tannhelse- og sykdomstilstand

- Betydelig bedring de siste 30 – 40 år
  - fluortannkremens betydning + opplæring i munnstell
- Ca 10 – 15 pst barn/unge har problemer
- Det store flertallet av voksne går regelmessig til tannlege
- Mange oppsøker ikke tannlege pga livssituasjon, økonomi, angst, andre grunner
- Sosial ulikhet i tannhelse – som i helse

4. Faktagrunnlag – økonomien i tannbransjen

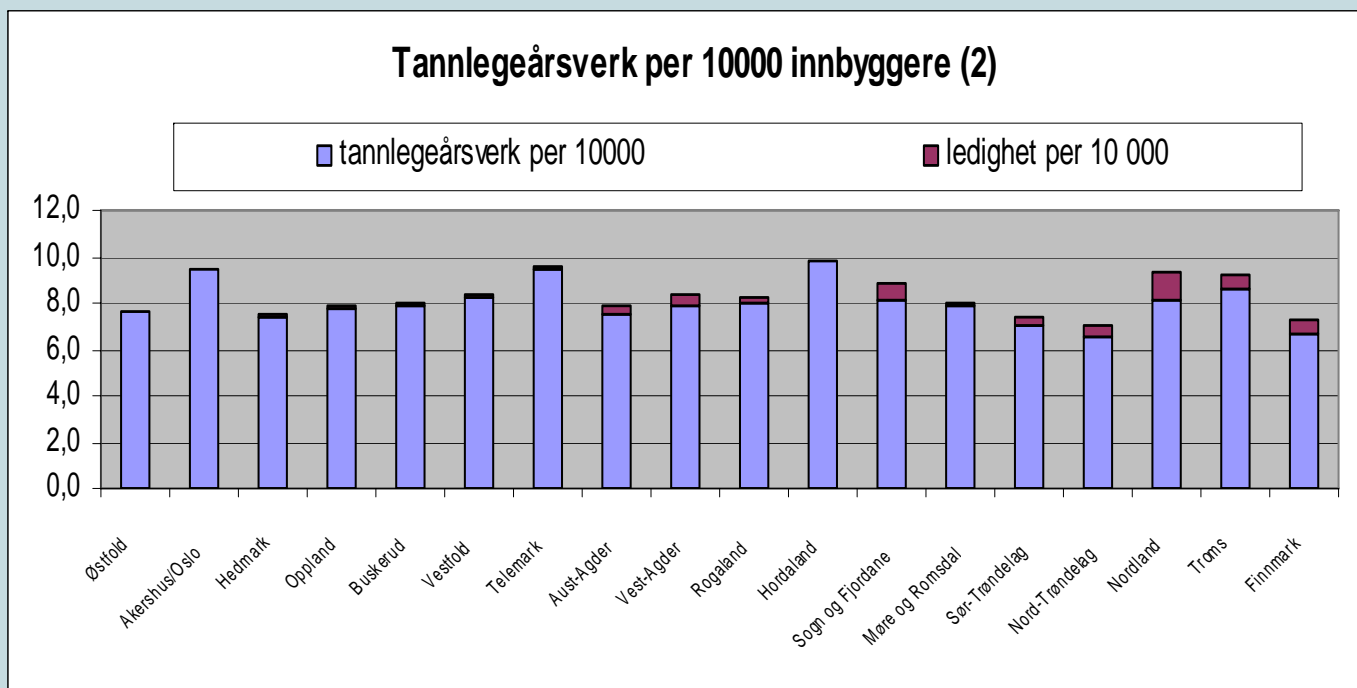
Offentlig finansiering (2005)

- Fyllkeskommunene 1,36 mrd
- Trygderefusjoner 0,75 mrd
- Sosial stønad 0,1(?) mrd
- Spesialisttannleger - sykehus 0,05 mrd

- Sum offentlig ca 2,2 – 2,3 mrd

Privat finansiering (2005)

- Innbyggernes egenbetaling ca 6,0 – 6,2 mrd

- Samlet off + privat: ca 8,2 – 8,5 mrd

4. Faktagrunnlag - tannlegemarkedet

4. Tannlegemarkedet - tannlegebesøk

Andel av telefonintervjuede som har vært hos
tannlege siste 12/24 mndr

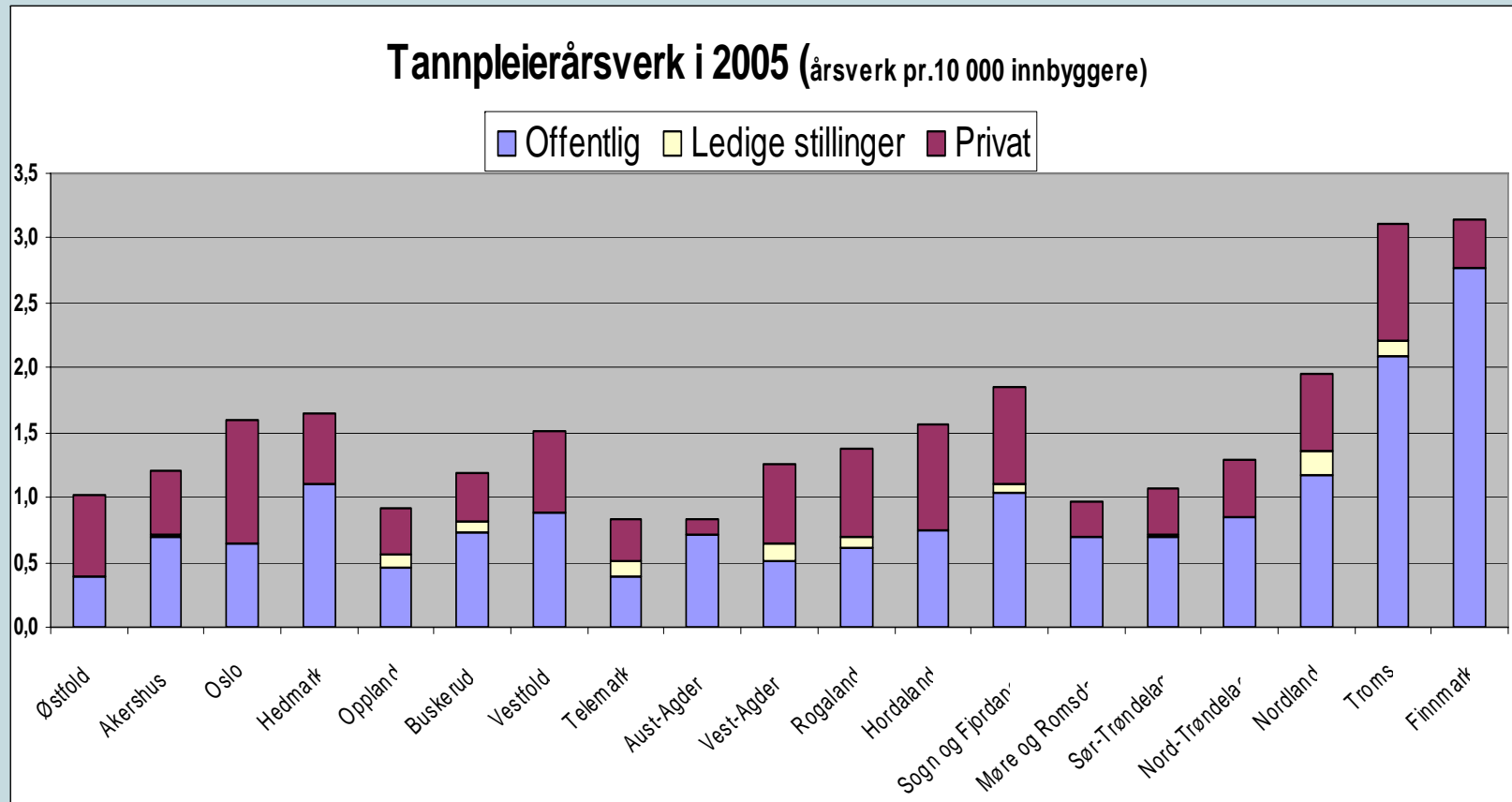
2004 (n= 2 471) 2006-tall i parentes (n = 945)

	siste 12 mndr	siste 24 mndr
Østlandet	79 (74)	87 (88)
Sørlandet	86 (72)	93 (89)
Vestlandet	78 (75)	88 (89)
Trøndelag	75 (66)	85 (76)
Nord-Norge	67 (60)	78 (77)

4. Tannlegemarkedet – tannlegenes arbeidssituasjon

- 40 prosent av tannlegene i Oslo og Bergen ønsker flere pasienter – ikke opplyst hvor mange
- 30 prosent av tannlegene i kommuner <5 000 innbyggere ønsker flere pasienter
- Få tannleger mener at pasientmengden er for stor – 1 av 4 tannleger i kommuner 5 000 – 10 000 innbyggere ønsker færre pasienter
- Små forskjeller i bruk av tid til kosmetisk tannbehandling avhengig av tannlegens praksiskommune

4. Faktagrunnlag - tannpleiermarkedet

4. Personellmarkedet - fremtidsperspektiver

- 2005: 3 900 tannlegeårsverk – 640 tannpl.årsverk
- Forholdstall tannlege:tannpleiere = 6 : 1 (Sverige: 3 : 1)
- Tannpleiere kan/bør overta tannlegeoppgaver > 3 : 1
- Tromsø-utdanningen i full drift fra 2012 - tannlegeårsverk vil øke 200–300 til 2025
- Tannpleierårsverk vil øke 500-550 til 2025
- Tannlegemarkedet – mest kritisk fram til 2010/2012?
- Endringer i personellmarkedet forutsetter endringer i klinik-/praksisstruktur – særlig privat sektor?

4. Faktagrunnlag - tannlegenes priser

"Prisstigningen i sentrale strøk med stor tannlegetetthet har vært større enn landsgjennomsnittet. Dermed vedvarer overetablering i sentrale strøk av landet, på bekostning av distrikts-Norge" (NOU 2005:11)

"Prisregulering med maksimaltakster for tannbehandling gjør det mindre attraktivt å leve av små pasientporteføljer i store byer"

Priser og inntekter i privat praksis høsten 2006 (UiO):

- Honorarene i Oslo: 5-15 % høyere enn i områder med lavest tannlegedekning
- Praksiskostnadene er høyere i Oslo
- Forskjellene i honorarer er mindre enn det forskjellene i praksiskostnader skulle tilsi
- Næringsinntekten er lavest i Oslo – 25 pst lavere i Oslo enn i områder med lavest dekning)

4. Faktagrunnlag - Honorartakster og priser

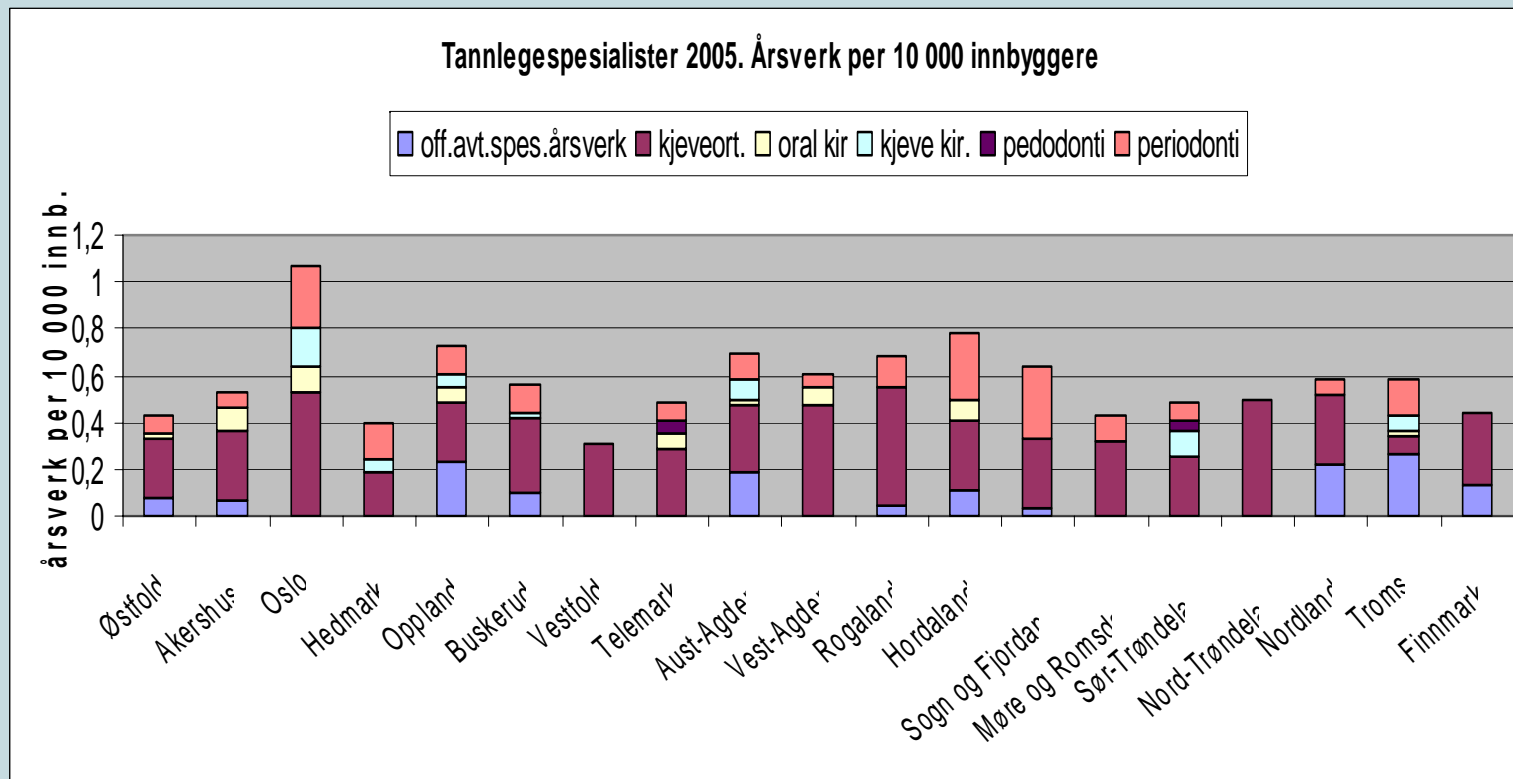
SSB-statistikk (basert på næringsoppgaver):

- Allmennpraktikere i storbyer har netto næringsinntekt som i gjennomsnitt er ca 15 % lavere enn kollegaer i resten av landet

Allmennpraktikernes priser:

- Undersøkelse og 2 rtg: gj.snitt 40 prosent over offentlig takst – varierer fra 350 – 750 kroner
- Tannfarget fylling: gj.snitt 25 prosent over offentlig takst – varierer fra 500 – 1 200 kroner
- Operasjon visdomstann: gj.snitt ca. 20 prosent over offentlig takst – varierer fra 500 – over 2 000 kroner
- Krone metall/porselen: gj.snitt 35 prosent over offentlig takst – varierer fra 2 000 – 5 500 kroner
- Periodontittbehandling: - gj.snitt 5 prosent lavere enn offentlig takst

4. Spesialisttannleger

4. Faktagrunnlag - spesialistenes priser

Kjeveortopedene (n = 122 av 165):

- 26 pst følger offentlig takst
- De øvrige: gj.snitt 14 pst over off.takst – de fleste innenfor 10 – 20 pst
- 95 pst av pasientene er med trygderefusjon
- Trygderefusjon utgjør ca. 55 prosent av omsetningen

Oralkirurger (19 private av 33 svar – i alt 43 i landet)

- Operasjoner – 60 – 105 pst høyere enn off. takst – stor variasjon
- Implantatbehandling – 20 – 30 pst over off. takst
- 12 spesialister oppgir at trygderefusjon utgjør 30 pst av omsetningen

Periodontister (n = 42 av 58)

- Timehonorar: gj.snitt 80 – 120 pst over off. takst
- Behandling/stykkpris – uten kirurgi: gj.snitt 20 – 30 pst over off. takst
- Behandling/stykkpris – med kirurgi: gj.snitt 65 – 130 pst over off. Takst

- Trygderefusjon utgjør ca. 25 pst av omsetningen

4. Faktagrunnlag – innbyggernes tannhelsebesøksvaner

- 78 prosent (72 i 2006) hos tannlege siste 12 mndr
- 87 prosent (86 i 2006) hos tannlege siste 24 mndr

De som oppsøker tannlege minst hyppig:

- - 21 – 39 år
- - med lav inntekt, med lav utdanning
- - de uten egne tenner
- - skoleelever/studenter
- - 6 prosent har ikke oppsøkt tannlege pga økonomi (6 – 8 prosent i Sverige)
- - innbyggere i de minste kommunene går mest sjelden til tannlege
- 60 år eller eldre: ca 90 prosent til tannlege siste 12 mndr. – ca 90 prosent siste 24 mndr

4. Faktagrunnlag – innbyggernes utgifter til tannhelsetjenester

Median-Ola Nordmann:

- Ca 1000 kroner til tannbehandling siste 12 mndr. (2004 – 2006)

Median-Medel-Svendsson:

- Ca 1 350 SEK til tandvård siste 12 mndr.–
hvorav drøye 200 SEK som refusjon fra
Försäkringskassan

4. Faktagrunnlag innbyggernes utgifter

Utgifter siste 12 mndr - 2004:

- 2 253 kr - (2 679 kr i 2006)
- 21 – 39 år: 1 724 kr (1 879 kr i 2006)
- $\geq$ 60 år: 2 591 kr (3 301 kr i 2006)
- 5 – 6 prosent får trygderefusjon
- 15 prosent har høyere utgifter enn 3 000 kroner
- 0,4 prosent høyere enn 30 000 kroner

5. Hovedutfordringer

- Utjevning av sosial ulikhet i tannhelse – offentlig tilbud til dem som trenger det mest
- Likeverdig tilgjengelighet – geografisk
- Effektiv ressursutnyttelse - personell
- Bedre forbrukerrettigheter
- Behov for kunnskapsutvikling
- Et styrket forvaltningsnivå

5. St.meldingens tilrådninger

A. En styrket regional tannhelsetjeneste

- Regionens sørge-for ansvar og følge-med ansvar
- Folkehelseinnsats
- Oppsøkende tilbud
- Avtaler med privatpraktiserende tannleger
- Fagutvikling og forskning

5. St.meldingens tilrådninger

B. Bedre tilgjengelighet

- Regionalpolitiske virkemidler
- Tannlegeutdanning i Tromsø
- Økt utdanning av tannpleiere – Trøndelag prioriteres
- Refusjonsrett tannpleiere
- Desentralisert spesialistutdanning
- Regionale odontologiske kompetansesentre
- Ikke regulering av tannlegemarkedet

5. St.meld. tilrådingar

Hvorfor ikke regulering av tannlegemarkedet?

- Offentlige finansiering – allmennpraksis – under 5 prosent
- Risiko for at tannleger posisjonerer seg
- Prisstigning på tannlegepraksiser
- Tannleger velger å dra til utlandet
- Sperrer tannleger ute fra gitte områder – styrer ikke dit de trengs
- Etableringskontroll uten prisregulering = prisstigning
- Vil først ha effekt om noen år
- Stort administrativt apparat – hva skal være kriteriene?

5. St.meldingens tilrådninger

C. Tilbud til dem som trenger det mest

- Personer med alvorlige psykiske lidelser
- Personer med rusproblemer
- Personer med funksjonstap
- Personer med svært lav inntekt
- 19- og 20-åringer – gratis
- Friskhetskontroll for eldre
- Tannhelsetjenester til sykehuspasienter
- Skjerming mot høye utgifter
  - tannregulering
  - rehabilitering etter periodontitt
  - kirurgisk behandling

5. St.meldingens tilrådninger

D. Forbrukerrettigheter og prispolitikk

- Oppgradere prisforskriften
- Elektronisk prisportal for tannbehandling
- Fritt valg av tannlege/tannpleier – over 18 år
- Pasientombudsordningen – også for tannhelse?
- Ikke prisregulering – men maksimalpriser for visse behandlingsformer?

5. Oppfølgingen – hva forventer vi av tannlegene og av NTF?

- 5. Oppfølgingen – hva forventer vi av tannlegene og av NTF?

*

*

*

*

*

*

6. Hva så etter meldingen?

- Behandling i Stortinget – vinteren 2008
- Deretter: §§ - Ny lov om tannhelsetjenesten: offentlig høring før ot.prp. fremmes for Stortinget
- §§ - Annet regelverk: fortløpende
- Gjennomføring av tiltak basert på St.meld. og Stortingets behandling: årlig budsjettspørsmål
- Forenkling av regelverk – trygd – gjennomføres uavhengig av meldingsarbeidet – starter 01.09.07 – følges opp i 2008 – bidragsordningen og takstsystemet
- Gjennomgå egenandeler og takster – kjeveortopedi og rehabilitering/periodontitt – spørsmål om maksimaltakster